

KS. JERZY SWĘDROWSKI
Wyższe Seminarium Duchowne
Łowicz

KSIĄDZ ALEKSANDER SYSKI I JEGO DZIEŁO „KAZALNICY POPULARNEJ”

Ksiądz Jacek Przygoda w *Szkicu historycznym polskiej katolickiej literatury homiletycznej* wskazał ks. Aleksandra Syskiego jako autora, który w znacznym stopniu przyczynił się do kształtowania postawy miłości wobec słowa głoszonego na ambonie. Ta postawa wymaga ciągłej pracy nad sumiennym przygotowaniem kazań. Podkreślił także jego rolę w przygotowaniu pierwszego Polskiego Zjazdu Homiletycznego, którego obrady utrwalił, wydając drukiem zebrane materiały. Szczególną zaś zasługę ks. Syskiego widział w przekonaniu duchowieństwa polsko-amerykańskiego do możliwości układania i wydawania własnego pisma homiletycznego, zakładając kwartalnik »Kazalnica Popularna«¹.

W dzieje polskiego kaznodziejstwa na przestrzeni wieków wpisuje się w szczególny sposób kwartalnik homiletyczny „Kazalnica Popularna”. Jego twórcą i redaktorem był ks. Aleksander Syski. Pierwszy numer ukazał się w grudniu 1937 r. Na początku wydawca przywołuje list biskupa łuckiego Adolfa Szelażka, który stwierdza w słowach skierowanych do redaktora „Kazalnicy Popularnej”: „Powierając Ci kierownictwo »Kazalnicy Popularnej«, którą wydawać rozpoczyna nasz »Instytut wydawniczy Pro Fide w Łucku«, czynię to w przekonaniu, że trudno byłoby złożyć je w ręce odpowiedniejszego. Wieloletnie doświadczenie Twoje duszpasterskie i profesorskie i w Polsce i w Ameryce obok Twojego talentu i literackiego i kaznodziejskiego jest gwarancją niezawodną, że jak mówią Amerykanie, będziesz: *The right man in the right place*”².

Pierwszy tom „Kazalnicy Popularnej” (od grudnia 1937 do grudnia 1938 r.) zawierał następujące działy: 1) Kazania i nauki niedzielne, 2) Kazania i nauki świąteczne, 3) Nauki katechetyczne, 4) Nauki społeczne, 5) Kazania i nauki o Akcji Katolickiej i Apostolskiej, 6) Kazania i nauki ascetyczne i rekolekcyjne,

¹ J. Przygoda, *Szkie historyczny polskiej katolickiej literatury homiletycznej w Stanach Zjednoczonych*, w: *Sacrum Poloniae Millenium*, t. IV, Rzym 1957, s. 503–504.

² „Kazalnica Popularna”, red. ks. A. Syski, Łuck–Orchard Lake, t. 1, z. 1, 1937, s. 3.

7) Kazania pasyjne, 8) Kazania i nauki patriotyczne, 9) Kazania i nauki okolicznościowe, 10) Artykuły³.

Drugi tom „Kazalnicy Popularnej” zawiera 4 zeszyty. Ostatni z nich datowany jest na wrzesień 1939 r. Na 626 stronach wspomnianego rocznika zawarto ponad 160 kazań. Obok kazań związanych z przebiegiem roku liturgicznego znajdują się kazania okolicznościowe oraz patriotyczne. Nie brakuje także kazań o tematyce społecznej. W 1 Zeszycie z grudnia 1938 r. warto zauważyć, że „Dodatek Redakcyjny”⁴ zawiera referat ks. M. Sopoćki *Program homiletyki w seminariach duchownych* wygłoszony na Zjeździe Teologicznym w Krakowie.

Wybuch II wojny światowej spowodował przerwę w wydawaniu kwartalnika ks. Aleksandra Syskiego. Rocznik III z zeszytami: 1, 2, 3, 4 ukazał się w 1941 r. Na początku umieszczono list kard. Augusta Hlonda z Lourdes z 10 marca 1941 r. Prymas Polski nakreślił zadania współczesnego kaznodziejstwa w słowach: „...kazania te niech będą, zgodnie z założeniami wydawnictwa, treściwe pod względem nauki i pisane dzisiejszym językiem. Kolorytem psychologicznym niech przemawiają do duszy współczesnego naszego człowieka, aby nie były głosem wołającego na puszczy. I niech uwzględniają ten straszliwy kryzys wiary i życia, z którego Opatrzność powszechnym kataklizmem wyprowadza narody.”⁵. Zgodnie ze wskazaniem Prymasa Polski autorzy tekstów homiletycznych zwrócili uwagę na perspektywę odczytywania współczesnych wydarzeń w aspekcie pokuty i przemiany życia. Trzeci tom „Kazalnicy Popularnej” zawiera trzy rozdziały, z których dwa: „Ewangelie Święte i Nauki Homiletyczne na Niedziele i Święta Całego Roku” oraz „Jednominutowe Nauki Liturgiczne na Wszystkie Niedziele i Święta Całego Roku” wyszły spod pióra ks. Aleksandra Syskiego. Także pod jego redakcją powstały „Kazania Historyczno-Katechetyczne” jako wyraz postanowień Synodu Łuckiego na pierwszy rok nauczania⁶.

Kolejny rocznik „Kazalnicy Popularnej” ukazał się w 1943 r. Wydrukowane teksty ukazują szeroką perspektywę nauczania katechizmowego. Pierwsza część została ujęta jako: „Skład Apostolski w Krótkich Naukach Katechizmowych”, następnie umieszczono „Nauki Moralności Chrześcijańskiej”. Kolejny rozdział stanowi „Rozważania Męki Pańskiej od pojmania aż do wydania wyroku śmierci na Pana Jezusa przez Piłata”. Rocznik zawiera także „Nauki Ascetyczne”: „O pobożnym Rannym Wstawaniu”, „O Dobrych Uczynkach i o Modlitwie”. Następne rozdziały dotyczą tematyki patriotycznej: „Z Cyklu Nauk Patriotycznych” Nie zabrakło rozdziału: „Z Cyklu Kazań Okolicznościowych”, „Pogadank Duszpasterskich” oraz „Cyklu Nauk Liturgicznych”⁷.

³ Tamże, s. 730–736.

⁴ Tamże, t. 2, z. 1, 1938, s. 153–168.

⁵ Tamże, t. 3, z. 1, 1941, s. 3.

⁶ Tamże, t. 4, s. 211.

⁷ Tamże, s. 431–437.

W roczniku piątym i szóstym wydanym w jednej książce Redaktor Naczelny umieścił we *Wstępie* słowa: „Dalsze losy i nakład wydawnictwa przechodzą w ręce Seminarium Polskiego”⁸. Publikacja z 1944 r. naznaczona jest sytuacją Narodu polskiego, który został doświadczony skutkami II wojny światowej. Teksty mów i kazań mają z znakomitej części wydźwięk patriotyczny. Pierwszy rozdział stanowią „Przemówienia z lat 1863–1864 aktualne na dni dzisiejszej Walki o Byt Narodu Polskiego” francuskiego księdza, profesora Sorbony – Henri Perreyve’a, w tłumaczeniu ks. Józefa Jarzębowskiego – marianina⁹. Tłumacz tekstów francuskiego kapłana zatroskanego o losy Polski po 1863 r. – ks. Józef Jarzębowski jest jednocześnie autorem cyklu kazań patriotycznych, które znalazły się w zbiorze „Kazalnicy Popularnej” z 1944 r. Po kazaniach ks. Jarzębowskiego następują jeszcze nauki ks. A. Syskiego i ks. W. Jakowskiego.

„KAZALNICA POPULARNA”
– PRÓBĄ SYSTEMATYCZNEJ PRACY KAZNODZIEJSKIEJ

Ksiądz Aleksander Syski poprzez całe swoje życie podejmował próby realizacji skutecznego głoszenia słowa Bożego¹⁰. Jako sprawny organizator daje duchowieństwu polskiemu w Polsce i na obczyźnie narzędzie w pracy nad kształtowaniem postaw chrześcijańskich oraz pogłębianiu znajomości podstawowych prawd wiary. Zwraca jednocześnie uwagę, aby język używany na ambonie był zrozumiały. Wyjaśniając tytuł swego kwartalnika homiletycznego, ukazuje konieczność odniesienia się do ogółu słuchaczy. W jego koncepcji nie można zadowolić się możliwością dialogu jedynie z niektórymi. Słowo drukowane, a także mówione ma być atrakcyjne dla ogółu słuchaczy. To dowartościowanie każdego z uczestników wydarzenia liturgicznego wiedzie ku głębszemu odkryciu natury Kościoła i jego zadań.¹¹ Autor zwraca uwagę na słuchaczy. Zdaje sobie sprawę z

⁸ Tamże, t. 5, 6, z. 1, 1944, s. 3.

⁹ Tamże, s. 9.

¹⁰ Ksiądz Aleksander Syski urodził się 26 lutego 1876 r. pod zaborem rosyjskim, w miejscowości Zelechy w płockim. Po nauce w Pułtusk i wstępnych studiach w Seminarium Duchownym w Płocku, studiował teologię w Akademii Petersburskiej. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1902 r. Po początkowej pracy w Ojczyźnie i rocznej w Paryżu, znalazł się w 1908 r. w Ameryce. Tutaj pracował jako organizator parafii w Norwood, Heverhill i Hyde Park, Mass., w diecezji bostońskiej do 1930 r., kiedy to zrezygnował z probostwa. Odznaczał się jako utalentowany pracownik społeczny na polskiej niwie narodowej i wśród współbraci polsko-amerykańskich, jak również wyrobił sobie piórem pozycję czołowego pisarza Polonii amerykańskiej. Po pięcioletniej nieobecności w Stanach Zjednoczonych, powrócił tam w 1935 r., otrzymał pracę ojca duchownego w Seminarium Polskim w Orchard Lake, Mich. Pełnił te obowiązki do 28 lipca 1944 r. Zrezygnował na skutek pogarszającego się zdrowia. Krótki czas spędził u sióstr bernardynek w Franklin, Mass., gdzie zmarł 13 listopada 1945 r. Pochowany w Lowell, Mass., przez przyjaciela ks. prob. Aleksandra Ogonowskiego: w: J. Przygoda, dz.cyt., s. 502.

¹¹ „Kazalnica Popularna”, t. 1, s. 7.

ich możliwości percepcji, wykształcenia oraz posiadanej wiedzy. Zachęca zatem, by kierowane słowo nie było jedynie popisem oratorskim. Świadomość różnic wśród słuchających jest jednym z elementów skuteczności w głoszeniu: »Ten przemawia i ten pisze popularnie, kogo wszyscy rozumieją, kto stosuje się w mówieniu i pisaniu do ogółu swych słuchaczy i czytelników, do pojętności średniej, jaką wszyscy mają«¹².

W sześciu rocznikach „Kazalnicy Popularnej”, wydanych staraniem ks. Syskiego, znalazły się 463 kazania napisane przez 48 kaznodziejów. Ten zbiór zawiera w sobie kazania i szkice nauk niedzielnych, cykle kazań katechizmowych, kazania i nauki świąteczne, społeczne, o akcji katolickiej i apostołskiej, ascetyczne i rekolekcyjne, pasyjne, patriotyczne i okolicznościowe¹³. W znacznym stopniu są to nauki opracowane przez samego Redaktora Naczelnego. Jego przedsięwzięcie i redakcja sześciu tomów „Kazalnicy Popularnej” uświadomiła kapłanom, szczególnie pracującym w Stanach Zjednoczonych, wagę i potrzebę redagowania pisma homiletycznego oraz stała się dowodem, że można to zrealizować.

NIKTÓRE WĄTKI W KAZNODZIEJSTWIE KS. ALEKSANDRA SYSKIEGO

Trudno byłoby w jednym artykule zawrzeć dorobek ks. Aleksandra Syskiego pozostawiony w „Kazalnicy Popularnej”, która zresztą nie wyczerpuje zbioru publikowanych nauk Redaktora Naczelnego, z tego względu jedynie pierwszy tom stanie się podstawą badań wielości nurtów zgłębianych przez ks. Syskiego.

W pierwszym dziale „Kazania i nauki niedzielne” znalazły się: Kazanie na niedzielę III Postu – *Trzeba się dobrze spowiadać*; Szkic kazania na niedzielę IV po Wielkiejnocy – *Czem jest Duch św. w naszym życiu chrześcijańskim i jak się trzeba na przyjęcie Jego przygotować*; Szkic kazania na niedzielę X po Świątkach – *O pysze faryzeusza i pokorze celnika*; Szkic kazania na niedzielę XI po Świątkach – *O duchowej głuchocie i niemocie*; Nauka na niedzielę XIII po Świątkach – *O modlitwie i o wierze trędowatych*; Nauka na niedzielę XIV po Świątkach – *O zbytej trosce o rzeczy ziemskie*; Nauka na niedzielę XV po Świątkach – *O dwojakiej śmierci*; Nauka na niedzielę XVII po Świątkach – *O Bóstwie Chrystusa Pana*; Nauka na niedzielę XX po Świątkach – *O grzechu powszednim*¹⁴.

Wśród „Kazań i nauk społecznych” ks. Syski umieścił swoje następujące nauki: Szkic kazania na Zielone Świątki – *Znaczenie ognistych języków*; Kazanie na uroczystość Zielonych Świątek – *O siedmiu darach Ducha św.*; Kazanie na uroczystość św. Piotra i Pawła – *O przywiązaniu i wierności naszej dla Stolicy Apostołskiej*; Kazanie o św. Andrzeju Boboli Męczenniku i patronie Polski – *Święty*

¹² Tamże.

¹³ J. Przygoda, dz.cyt., s. 524.

¹⁴ „Kazalnica Popularna”, t. 1, s. 730–732.

*Andrzej Bobola przez wiarę swoją odniósł zwycięstwo i nam przez wiarę zwycięstwo niesie*¹⁵.

Dział „Kazania społeczne” zawiera dwie nauki Redaktora Naczelnego: Nauka na temat, na czym polega sprawa społeczna i kto ją rozwiąże; Nauka o encyklice Papieża Piusa XI *Quadragesimo Anno*, Nauka na temat, skąd się wzięło państwo?¹⁶

Wszystkie kazania w dziale: „Kazania i nauki o Akcji Katolickiej i Apostolskiej” wyszły spod pióra ks. Syskiego. Wśród podejmowanych tematów znalazły się następujące: *O potrzebie i aktualności apostołstwa ludzi świeckich w naszych czasach; Treść i istota apostołstwa ludzi świeckich; Potrójne zadanie apostołstwa ludzi świeckich; O środkach, jakich używa apostołstwo ludzi świeckich; Dlaczego każdy katolik obowiązany jest brać czynny udział w Akcji Katolickiej; O zbiorowych środkach Akcji Katolickiej do rozwiązania sprawy społecznej*¹⁷.

„Kazania i nauki ascetyczne i rekolekcyjne” są (poza pierwszym), autorstwa ks. Syskiego. Otwiera je: Szkic kazania o pokusach, kolejno następują: Kazanie rekolekcyjne: *O rekolekcjach; O celu człowieka; O śmierci; O królestwie Chrystusowem*. W pozostałych działach Redaktor Naczelnny zawarł jeszcze kilka swoich nauk w działach: „Kazania i nauki patriotyczne” oraz „Kazania i nauki okolicznościowe”. Są to: *Kazanie na obchodzie dwudziestolecia zorganizowania armii polskiej w Ameryce w czasie wojny wszechświatowej; Kazanie na 40-godzinne nabożeństwo i kazanie na prymicje: Kapłaństwo jako arcydzieło Boże na ziemi*¹⁸.

Każde kazanie ks. Syskiego dzieli się na wstęp, rozprawę, składającą się często z dwóch punktów, i zakończenie. Ten podział z reguły wiąże się z ukazaniem w pierwszej części sytuacji ewangelicznej, następnie podjęcie i rozważenie wybranych aspektów oraz aplikację rozważanych treści do życia wiary słuchacza.

NAUCZANIE SPOŁECZNE

Ksiądz Syski w swoim nauczaniu społecznym kreśli sytuację współczesnego sobie człowieka w bardzo ciemnych barwach, ale jednocześnie wskazuje drogi wyjścia z trudnej sytuacji w perspektywie wiary i zaangażowania w życie społeczne. W kazaniu: *Na czym polega sprawa społeczna i kto ją rozwiąże?* stawia we wstępie pytania retoryczne, które mają pobudzić słuchacza do zastanowienia się co oznacza „sprawa społeczna”. Wychodząc od głodu i niedostatku chleba dla wszystkich, snuje swoją refleksję nad działaniami, które oparto na ideologii komunistycznej. Podsumowuje opisywaną sytuację słowami: „I wielu dało im wiarę. Uwierzono im zwłaszcza tam, gdzie najwięcej było ubóstwa, i gdzie najwięcej

¹⁵ Tamże, s. 732–733.

¹⁶ Tamże, s. 734.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże, s. 734–735.

było ucisku. Uwierzono im w Rosji, ale okazało się, że tam właśnie nędza społeczna jeszcze się pogłębiła¹⁹. Kaznodzieja, wykorzystując ewangeliczną scenę rozmnożenia chleba z Ewangelii wg św. Mateusza, jednocześnie przywołuje warunek, który jawi się jako zasadniczy w rozwiązaniu nurtujących ludzi problemów: „Szukajcie wpierw Królestwa Bożego” (Mt 6, 33) Kaznodzieja upatruje problemu w relacjach społecznych, nie zaś w funkcjonującym systemie polityczno-gospodarczym. Odpowiedzią ma być kształtowanie postaw chrześcijańskich zarówno przez pracodawców, jak i pracobiorców. Wskazuje Akcję Katolicką, jako szansę i narzędzie w rękach ludzi świeckich, by kształtowali relacje społeczne według nauki i zasad Ewangelii.

W pierwszym tomie „Kazalnicy Popularnej” znajduje się 6 kazań „Z cyklu o Apostolstwie ludzi świeckich i o Akcji Katolickiej”. Autor w szczególny sposób kładzie nacisk na aktywność ludzi świeckich, która nie ogranicza się jedynie do udziału w wymiarze kultycznym życia Kościoła i społeczności. Stosuje w swoich przedłożeniach postulat przepowiadania obrazowego, unika języka abstrakcyjnego, przekłada pojęcia na konkrety. Ważne jest także stosowanie czasu teraźniejszego, odmalowywanie okoliczności, a także stosowanie porównań, przykładów i figur retorycznych²⁰. Ksiądz Syski wzywa sobie współczesnych do aktywności w realizacji orędzia Dobrej Nowiny w konkretnie życia. Jego wykład jest oparty na stosunkach społecznych, zauważa, że każdy realizuje swoją specyficzną i jedyną drogę życia, wszyscy wezwani są do posługi ewangelizacyjnej. Powołanie apostołskie nie wyczerpuje się w sprawowanym urzędzie, bowiem każdy ochrzczony już z sakramentu chrztu św. wezwany jest do świadectwa, do bycia „solą ziemi i światłem świata”²¹. Autor sięga do nauki Ojców Kościoła, aby potwierdzić konieczność zaangażowania w życie społeczne. Nie chodzi tu tylko o zaangażowanie jednostek, lecz najmniejszych społeczności, na których może opierać się fundamentalne apostolstwo. Rodzina jawi się jako środowisko, które w szczególny sposób może podjąć dzieło przemiany świata. Dlatego, nawiązując do postaci św. Jana Chryzostoma, Redaktor Naczelny stwierdza w słowach pełnych patosu: „...I wzywał już w owych czasach św. Jan Chryzostom wszystkich ludzi świeckich w Kościele Bożym, aby rozpalili w sobie ogień wiary i aby szli nawet w dalsze strony na zdobywanie dusz, niosąc zbawienie dla całej ludzkości. Na tę świętą wyprawę, tak mówił on, mężowie niechaj idą ze swymi żonami, dziećmi i służbą, aby wyrwać z siateł szatańskich wszystkie dusze i pozyskać je z powrotem Bogu”²².

¹⁹ A. Syski, *Na czym polega sprawa społeczna i kto ją rozwiąże*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 1, 1937, s. 673.

²⁰ G. Siwek, *Przepowiadać skuteczniej*, Kraków 1992, s. 143.

²¹ A. Syski, *Kazanie I: O potrzebie i aktualności apostolstwa ludzi świeckich w naszych czasach*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 3, 1937, s. 457.

²² Tamże, s. 459.

Sprawa apostołstwa świeckich stawiana jest jako nieodłączny element powołania chrześcijańskiego. Autor walczy z mylnym przekonaniem, że odpowiedzialność za ewangelizację spoczywa na kapłanach i biskupach. Nawiązując do bieżącej sytuacji, pokazuje przez przeciwieństwo aktywność członków organizacji socjalistycznych i katolików świeckich, niestety na korzyść tych pierwszych. Przestrzega przed składaniem odpowiedzialności za losy Kościoła jedynie na barkach duchowieństwa²³.

NAUCZANIE MORALNE

Nauki ks. Syskiego w znacznej mierze mają wydźwięk moralny. Kaznodzieja uczy, w jaki sposób korzystać z sakramentów. Szczególnie zwraca uwagę na sakrament pokuty, który jest znakiem Bożej dobroci. W swoim nauczaniu przywołuje nauczanie Ojców Kościoła, by ukazać wielkość Bożej łaski, a jednocześnie niebezpieczeństwo niewłaściwego przyjmowania widzialnych znaków niewidzialnej łaski.

W kazaniu wielkopostnym o konieczności dobrej spowiedzi zwraca uwagę na walkę wewnętrzną, w której człowiek staje przed niebezpieczeństwem i pokusą złej spowiedzi. Przywołuje słowa Jana Chryzostoma: „Święty Jan Chryzostom pisze, że kiedy chodzi o obrazę Pana Boga, to szatan stara się uczynić ludzi zuchwałymi, a kiedy znowu chodzi o spowiedź, to on stara się ich uczynić bojaźliwymi. Odbiera on im wstyd, gdy grzeszą, a dodaje go przy spowiedzi, gdy się mają grzechu pozbyć, [...] Pan Bóg przydał grzechowi wstyd i bojaźń, a spowiedzi ufność i nadzieję, ażeby ludzi od grzechu odstraszyć, a do spowiedzi zachęcić...”²⁴. Autor kazania zwraca uwagę na konieczność rozeznawania wewnętrznego. Człowiek na drodze odróżniania dobra od zła otrzymuje pomoc w postaci rachunku sumienia. Zachęca, by robić refleksję nad swoimi czynami i postawami nie tylko przed spowiedzią, ale każdego dnia. Taka forma rozwoju pozwoli dobrze korzystać z sakramentu pokuty. Napomina, aby powstrzymać się przed spowiedzią, jeśli ograniczyłaby się do powierzchownego wyznania, a nawet świętokradczego. Autor przywołuje scenę biblijnego grzechu pierworodnego. Napomina, by nie przyjmować postawy Adama, który stwierdza, iż winną grzechu jest Ewa. Według takiego rozumowania, kontynuuje kaznodzieja, można wytłumaczyć sobie każdy występki i znaleźć winnych poza sobą. Kładąc nacisk na szczerze wyznanie grzechów, poprzedzone dobrze przeprowadzonym rachunkiem su-

²³ A. Syski, *Kazanie II: Treść i istota apostołstwa świeckich*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 3, 1937, s. 462.

²⁴ A. Syski, *Kazanie na Niedzielę III Wielkiego Postu: Trzeba się dobrze spowiadać*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 1, 1937, s. 185.

mienia, autor ukazuje owocność przyjętego sakramentu i skuteczność w przezwyciężaniu zła²⁵.

Ksiądz Syski w kazaniu na Niedzielę XIII po Świątkach podejmuje temat modlitwy chrześcijańskiej. Jego przepowiadanie opiera się na obrazach biblijnych, które są tłem wyjaśnienia, a jednocześnie dotyczą zasadniczych aspektów postaw chrześcijańskich. Nawiązując do ewangelicznego obrazu (Łk 17, 11–19) analizuje postawę dziesięciu trędowatych. Stwierdza, że modlitwa grupy dziesięciu wykluczonych definitywnie z życia społeczności była pokorna, bowiem zdawali sobie sprawę ze swej kondycji, dlatego zgodnie z Prawem Mojżeszowym pozostawali w oddaleniu. To oddalenie miało także oznaczać cześć dla Chrystusa i własną niegodność. Dalej, modlitwa była gorąca, co potwierdza Ewangelista, stwierdzając, że wołali głośno do Pana; „Bali się stracić okazję, że mogli swoją prośbę przedłożyć Jezusowi”²⁶. Wreszcie kaznodzieja zauważa, że modlitwa trędowatych była wspólna. Ich położenie spowodowało, że publicznie kierowali do Boga prośbę za siebie wzajemnie. Fakt wspólnej modlitwy wykorzystuje autor, aby zachęcić słuchaczy do podejmowania wysiłku, który będzie uwielbieniem Boga, negatywnie natomiast nie pozwoli utracić otrzymanej szansy. Podkreślając wartość modlitwy prywatnej, ks. Syski widzi szczególną perspektywę rozwoju duchowego we wspólnocie. Nabożeństwa publiczne jawią się jako szczególne okazje do pozyskiwania obfitych łask. Każdy, kto rezygnuje ze wspólnej modlitwy, sam tych łask się pozbawia.²⁷

Modlitwa wypływa z wiary, dlatego autor zauważa ją w postawie uzdrowionych z trądu, a także w posłuszeństwie Chrystusowi, który każe dziesięciu udać się do kapłanów. Wykład kaznodziei ogranicza się do spotkania trędowatych ze Zbawicielem, pomija natomiast spotkanie jednego z uzdrowionych z Chrystusem. Autor, skupiając się na fakcie spotkania i prośby, wiedzie słuchacza do aplikacji rzeczywistości biblijnej w swoim życiu, chodzi tutaj o podjęcie sakramentu pokuty: „O jakże często i nasza wiara na próbę jest wystawiona! Nawet przy świętej spowiedzi nasza pycha podsuwa nam nieraz myśli, że spowiednik nas nie rozumie, że nie czyni tak, jak powinien, że owszem nawet i sam Bóg w niebie niesprawiedliwe zsyła nam krzyże, zamiast pociechy”²⁸.

Postawy chrześcijańskie wg ks. Syskiego winny wypływać ze świadomości podejmowanych czynów. Kaznodzieja umieszcza je w konkretnie codziennego życia. W *Szkicu kazania na Niedzielę XX po Świątkach*²⁹ podejmuje temat grzechu powszedniego. Opierając się na ogólnie znanej wiedzy teologicznej, stwier-

²⁵ Tamże, s. 188–190.

²⁶ A. Syski, *Kazanie na Niedzielę XIII po Świątkach: Modlitwa i wiara trędowatych*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 4, 1937, s. 580.

²⁷ Tamże, s. 580–581.

²⁸ Tamże, s. 582.

²⁹ A. Syski, *Kazanie na Niedzielę XX po Świątkach: O grzechu powszednim*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 4, 1937, s. 608.

dza: „W katechizmie uczymy się, że grzech śmiertelny jest to przestąpienie przykazania Boskiego albo kościelnego w dużej rzeczy, a grzech powszedni jest to przestąpienie przykazania Boskiego albo Kościelnego w małej rzeczy”³⁰. Autor zauważa, że grzechy powszednie prowadzą do osłabienia wiary oraz odporności na grzechy śmiertelne. Dzisiaj można by stwierdzić, że chodzi o zanik poczucia grzechu i przyzwyczajanie się do ich obecności w życiu człowieka. Potrzeba zatem powrócić do pytania o wolę znajdowania prawdy i życia nią. Nauka Kościoła, Pismo Święte, a wreszcie rozum i sumienie dają pewną odpowiedź: „Co jest rzeczą dużą i ważną, a co jest rzeczą małą i mniej ważną w każdym z przykazań Boskich i Kościelnych o tem poucza nas Kościół św. i Pismo św. i katechizm i sam rozum i sumienie. Wątpliwości co do tego, jeśli ma kto, to dlatego ma je chyba, że się nie chce uświadomić”³¹.

Podjęmowanie aktualnych wyzwań czasu i uświadamianie sobie niebezpieczeństw jawi się jako szczególny wyraz autentycznego odniesienia przepowiadanego słowa do otaczającej rzeczywistości. Ksiądz Syski podkreślał wielokrotnie konieczność aktualizacji przepowiadanego słowa. Nie zapominając o wadach polskiego kaznodziejstwa w USA, zauważał bardzo dobry kontakt przepowiadających słowo Boże ze słuchaczami. Kluczem tych relacji było uwrażliwienie na potrzeby i zainteresowania wiernych. Poznanie ich potrzeb duchowych w konkretności życia codziennego pozwala kształtować postawy i wywierać wpływ na podejmowane decyzje. Warunkiem jest odpowiedzialne uczestniczenie w życiu powierzonej sobie wspólnoty. Życie wiary realizuje się w codzienności, a odkrycie punktów styčných skraca dystans³².

NAUCZANIE REKOLEKCYJNE

Wśród zaangażowań ks. Syskiego znalazło się także przepowiadanie rekolekcyjne. Praktyka głoszenia, która znalazła swój ślad w wydrukowanych tekstach, ukazuje redaktora „Kazalnicy Popularnej” jako wytrawnego kaznodzieję. Jego koncepcja rekolekcji oparta na tekstach biblijnych jest wyjściem na miejsce „osobne i puste” zgodnie z przykładem Jezusa Chrystusa. Kaznodzieja zachęca do poświęcenia odpowiedniej ilości czasu, aby dokonać wewnętrznego spojrzenia na swój stan. Pod tchnieniem Ducha Świętego należy podejmować trud, który pozwoli działać Bożej łasce w człowieku i otworzy go na siły potrzebne do przezwyciężania przeciwności.

Ksiądz Syski korzysta z *Ćwiczeń duchownych* autorstwa św. Ignacego z Loyoli. Opierając się na „Fundamencie” ćwiczeń, rekolekcjonista, odnajdując

³⁰ Tamże, s. 609.

³¹ Tamże, s. 610.

³² A. Syski, *Historia kaznodziejstwa polskiego w Ameryce*, w: *Pamiętnik Pierwszego Polskiego Zjazdu Homiletycznego w Ameryce*, Orchard Lake, Michigan, red. ks. A. Syski, 1941, s. 144.

źródło stworzenia człowieka w miłości Boga, stwierdza: „Stworzył nas z niczego, twórczym aktem woli swojej wszechpotężnej. Mógł nie stworzyć, ale stworzył, i to stworzył nas na obraz i podobieństwo swoje (Rdz 1, 26), dając nam nie tylko ciało, ale i duszę nieśmiertelną, rozumną, obdarzoną wolną wolą. Uczynił nas mała co mniejszymi od aniołów jak powiada Pismo św. (Ps 86) i wycisnął na nas piętno swego Bóstwa i miłości”³³. Nauczanie ks. Syskiego zmierza ku uświadomieniu słuchaczowi, że obecność Królestwa Bożego na ziemi, zgodnie ze słowami samego Jezusa Chrystusa jest rzeczywistością, w której człowiek wierzący może partycypować. Stanie się tak, kiedy uczeń Chrystusa spojrzy na naukę Kościoła w sposób pozytywny. Kaznodzieja walczy ze stereotypami, które w każdej epoce zaciemniają odkrywanie bogactwa Kościoła. W konferencji o Królestwie Chrystusowem kaznodzieja mówił o rozumieniu nauki Kościoła. Polemizował ze stereotypowymi poglądami na temat religii chrześcijańskiej, której treść ogranicza się do zakazów i nakazów. Racją realizowania postaw chrześcijańskich jest czynienie dobra. Ograniczanie się do ram jurydycznych zamazuje perspektywę rozwoju i zaciemnia chrześcijańską postawę otwartości³⁴. Tego rodzaju postawa pozwoli nie zatrzymywać się jedynie nad własną niewystarczalnością czy słabością, ale otworzy perspektywę podejmowania i realizowania dobra³⁵.

PODSUMOWANIE

Działalność homiletyczna ks. Aleksandra Syskiego charakteryzuje się twórczym zaangażowaniem w tworzenie społeczności katolickiej, która w sposób świadomy podejmuje swoje obowiązki. Zwrócenie uwagi na konieczność stowarzyszania się katolików świeckich jest odkrywaniem ich roli i odpowiedzialności za współczesność. Przepowiadanie ks. Syskiego jest nawoływaniem do życia według wskazań Kościoła, które wynika z autentycznego i twórczego podjęcia zobowiązań. Owe zobowiązania nie są ograniczeniem, lecz szansą coraz pełniejszego odkrywania swojego powołania. Chrześcijańskie powołanie jawi się jako stosowanie nauki Ewangelii w każdym wymiarze życia ludzkiego oraz we wszelkich zaangażowaniach, które stają się jego udziałem. Znalezienie właściwego sobie miejsca w Kościele pozwala na pozytywną realizację swego powołania i odpowiedzialne budowanie Królestwa Bożego na ziemi. Dzieło „Kazalnicy Popularnej” stało się skutecznym narzędziem w epoce szczególnego zapotrzebowania na wzory postaw chrześcijańskich.

³³ A. Syski, *Z cyklu nauk rekolekcyjnych: II Konferencja o ostatecznym celu człowieka*, „Kazalnica Popularna”, t. 1, z. 4, 1937, s. 659–660.

³⁴ A. Syski, *Z cyklu nauk rekolekcyjnych: IV Konferencja o Królestwie Chrystusowem*, s. 668, w: *Kazalnica Popularna*, Łuck–Orchard Lake, red. ks. A. Syski, t. 1, z. 4, 1937.

³⁵ Tamże.

ALEXANDER SYSKI AND HIS WORK IN THE “POPULAR PULPIT”

Summary

The homiletic creation Alexander Syski is characterized with the creative engagement into the creation of the Catholic community which impromptu conscious undertakes its own duties. Returning of the attention on the necessity of associating itself laic Catholics is an exploration of their part and the responsibility for the present day. The prognostication Syski is a call to the life according to indications of the Church which gets out of the authentic and creative collection of commitments. Those commitments are not a limitation, but with the chance of the more and more fuller exploration of its own appointment. The Christian appointment appears as the usage of the learning of Gospel in every dimension of the human life and in all engagements which become his participation. Finding of proper himself places at church lets on the affirmative realization of its own appointment and responsible building of the God's Kingdom on earth. The work of the “Popular Pulpit” became an efficient tool in the epoch of the special application on examples of Christian attitudes.

Słowa kluczowe: kazanie, kształtowanie postaw, nauczanie społeczne, modlitwa